

DANSK ANDELSRET

er sat med Times og trykt i
Gullanders Bogtrykkeri a-s, Skjern
Bogbinderarbejdet er udført af
Durland & Co. Bogbinderi, København
Omslaget er tilrettelagt af
Rita Heisselberg

ISBN 87-574-3080-2

Forord

Andelsretten er i forhold til sin betydning for det danske erhvervsliv i høj grad forsømt. Den nyeste (og eneste) samlede fremstilling er fra 1930.

På denne baggrund må den her foreliggende behandling af emnet – der tager sit udgangspunkt i forfatterens advokatmæssige samarbejde med nogle betydende andelsselskaber – have karakter af et forsøg.

Det er mit håb, at bogens brugere vil meddele mig kritik og forslag til forbedringer, således at kommende udgaver i højere grad kan bidrage til at genoplive andelsretten som en levende juridisk disciplin.

Advokat Preben Scheel, De Danske Mejeriers Fællesorganisation har udarbejdet kapitel II om andelsselskaberne i EF.

For denne bistand og for det materiale, jeg har modtaget fra en række selskaber og organisationer, takker jeg hjerteligt.

Søndergade 11, 8000 Århus C, februar 1980.

Erik Hørlyck

Indholdsfortegnelse

I. INDLEDNING	13
A. <i>Andelsforeninger – andelsselskaber</i>	13
1. Historisk og samfundsmæssig baggrund	13
2. Juridisk særpræg	19
3. Hovedselskaber – andelskoncerner	26
B. <i>Lovgivning</i>	31
1. Andelsselskabslov?	31
2. Fimaloven, foreningsregisterloven	36
3. Næringsloven, monopolloven, markedsføringsloven	37
C. <i>Andre retskilder</i>	39
1. Retspraksis	39
2. Vedtægter	41
3. Litteratur	42
II. ANDELSSSELSKABER I EF	44
A. <i>Indledende bemærkninger</i>	44
B. <i>Litteraturhenvisninger og systematik</i>	48
C. <i>De enkelte lande</i>	50
1. Vesttyskland	50
2. Frankrig	58
3. Italien	65
4. England	72
5. Irland	78
6. Belgien	79
7. Luxembourg	82
8. Holland	84

III. STIFTELSE AF ANDELSSELSKABER	91
A. <i>Form og fremgangsmåde</i>	91
1. Stiftelsesbetingelserne	91
2. Stiftelsesbeslutningen	92
3. Andelstegning	94
4. Registrering	98
B. <i>Vedtægter</i>	100
1. Indholds-betingelser	100
2. Selskabets navn (firma)	101
3. Formålet	104
C. <i>Igangsættelsesfasen</i>	105
1. Indbetaling af andelskapital	105
2. Lån, garantier, forskrivninger	107
3. Virksomhed inden stiftelsen	109
IV. FORHOLDET TIL ANDELSHAVERNE	111
A. <i>Andelsrettens indhold</i>	111
1. Forvaltningsbeføjelser	111
2. Overskudsandel – formueandel	112
3. Aftagepligt – leveringspligt	118
4. Særligt om periodedrift	125
B. <i>Overførsel af andelsrettigheder</i>	128
1. Transport til eje	128
2. Pantsætning	133
3. Overdragelse af den faste ejendom	134
4. Særligt om forsyning med elektricitet, vand m.v.	141
5. Dødsfald, bobehandling m.v.	144
C. <i>Retsfølgning mod andelsrettigheder</i>	147
1. Mod andelen	147
2. Mod den faste ejendom	148

D. <i>Indtræden i andelsselskaber</i>	151
1. Indmeldelse – stiltiende indtræden	151
2. Indtrædelseskraav – kontraheringspligt	156
3. Indtrædelsesvilkår	161
E. <i>Udtræden af andelsselskaber</i>	163
1. Udmeldelse – stiltiende udtræden	163
2. Udtrædelsesvilkår	169
3. Andelshaverens ophævelse af andelsforholdet	174
4. Eksklusion	179
F. <i>Voldgift i andelsforhold</i>	183
V. ØKONOMI OG KAPITALFORHOLD	188
A. <i>Hæftelse for gæld – underskudsdekning</i>	188
1. Andelshavernes hæftelse	188
2. Andelsselskaber med begrænset ansvar	197
B. <i>Finansiering</i>	200
1. Egenkapital – konsolidering	200
2. Andelshaverkonti	201
C. <i>Udbetalinger til andelshaverne</i>	205
1. Overskud – efterbetalinger	205
2. Andre udlodninger	207
D. <i>Regnskab og revision</i>	209
1. Årsregnskabet	209
2. Revision	212
E. <i>Beskatning</i>	215
1. Beskatning af andelsselskaber	215
2. Beskatning af andelshavere	222

VI. GENERALFORSAMLINGER – ANDELSHAVER-MØDER	226
A. <i>Andelshavernes forvaltningsrolle</i>	226
1. Andelshaverindflydelsen	226
2. Mødernes gennemførelse	229
3. Møderet, taleret, stemmeret	231
4. Fuldmagter og stemmeretsaftaler	234
B. <i>Beslutninger</i>	236
1. Beslutningsdygtighed – majoritetskrav	236
2. Mindretalsbeskyttelse	237
3. Ugyldige generalforsamlingsbeslutninger	248
C. <i>Repræsentantskab</i>	251

VII. LEDELSE	253
A. <i>Ledelsesfunktion – ledelsesorganer</i>	253
1. Kompetenceregler	253
2. Politisk ledelse – forretningsmæssig ledelse ...	257
3. Arbejdstagerindflydelse	258
B. <i>Bestyrelse</i>	259
1. Valg og afgang	259
2. Arbejdsform og beslutninger	262
C. <i>Direktion</i>	264
1. Udnævnelse og afskedigelse	264
2. Arbejdsform	266
D. <i>Repræsentation</i>	267
1. Tegningsregler, fuldmagt	267
2. Processuel repræsentation	272

VIII. ERSTATNINGSANSVAR	274
A. <i>Ledelsens ansvar</i>	274
1. Over for selskabet	274
2. Over for andelshavere	277
3. Over for trediemand	279
B. <i>Revisorers ansvar</i>	281
1. Over for selskabet	281
2. Over for andelshavere	283
3. Over for trediemand	283
C. <i>Andelshaveres ansvar</i>	284
D. <i>Selskabets ansvar</i>	284

IX. OPLØSNING	287
A. <i>Likvidation</i>	287
1. Likvidationsbeslutningen	287
2. Likvidators valg og kompetence	289
3. Likvidationens gennemførelse	291
4. Likvidationsbeskatning	293
B. <i>Konkurs</i>	294
1. Konkursbegæring	294
2. Konkursens gennemførelse	295
C. <i>Fusion</i>	296
1. Fusionsbeslutning, fusionsoverenskomst	296
2. Det ophørende selskabs andelshavere	300
3. Det fortsættende selskabs andelshavere	303
4. Fusionsbeskatning	304

BILAG. VEDTÆGTSEKSEMPLER	308
A. <i>Standardvedtægter</i>	308
1. Andelsgrovvareforeninger (begrænset ansvar) .	308
2. Andelsgrovvareforeninger (begrænset solidarisk ansvar)	314
3. Andelsmejerier	316
4. Andelsslagterier	324
5. Brugsforeninger (begrænset ansvar)	330
6. Brugsforeninger (solidarisk ansvar)	333
7. Kooperative andelsselskaber	334
B. <i>Vedtægter for enkelte selskaber</i>	337
1. Andelssmør A.m.b.A.	337
2. Dansk Landbrugs Grovvarereselskab A.m.b.A. .	342
3. Forenede Sjællandske Andelsslagterier A.m.b.A.	353
4. Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger	359
5. Jord & Beton – Århus A.m.b.A.	365
6. GASA Odense A.m.b.A.	367
7. Mejeriselskabet Danmark A.m.b.A.	372
8. Olieselskabet Danmark A.m.b.A.	380
REGISTRE	387
Forkortelser	387
Fortegnelse over litteratur	389
Domsregister	393
Sagregister	397

Kap. I. Indledning

A. ANDELSCORENINGER – ANDELSSKABER

1. Historisk og samfundsmæssig baggrund

Denne bogs formål er at beskrive og analysere retsreglerne om andelsforeninger eller andelsselskaber. Opgaven kan synes ret uløselig, eftersom der ikke i Danmark findes lovgivning eller anden form for generel regulering gældende for andelsvirksomhed, der derfor har udfoldet sig på en mangfoldighed af måder.

Imidlertid er der i hvert fald for de mere betydningsfulde kategorier af andelsforeninger opstået en normering gennem retspraksis, vedtægtspraksis og sædvaner, således at det for disse er muligt at vurdere, hvad der er gældende ret.

Som den første af disse kategorier kan nævnes de andelsselskaber, der er knyttet til De samvirkende danske Andelsselskaber (i daglig tale oftest betegnet Andelsudvalget efter sin bestyrelse), det vil sige landbrugets, gartneriets og fiskerierhvervets andelsvirksomheder.

Som den næste kategori kan nævnes brugsforeningerne, der er knyttet til Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger (FDB).

Dernæst kan nævnes de andelsvirksomheder, der er knyttet til Det kooperative Fællesforbund, altså arbejderbevægelsens andelselskaber.

For det fjerde kan nævnes en temmelig blandet gruppe af forsyningsvirksomheder – elværker, vandværker, fjernvarmeværker m.v. – organiseret som andelsselskaber. Visse grundejerforeninger hører også under denne gruppe.

Den følgende fremstilling handler om de retsregler, der gælder for disse kategorier af andelsselskaber. Der er altså tale om en andelsrettens almindelige del. Imidlertid må der tages det forbehold, at eftersom der i mange henseender er forskelle mellem de nævnte former for andelsforetagender, vil det ikke fuldt ud være muligt at gennemføre et forsæt om at behandle fælles regler gæl-